

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

LIBANGA 12

SISWATI LULWIMI LWASEKHAYA (HL)

LIPHEPHA LESITSATFU (P3)

LWETI 2013

IMEMORANDAMU

EMAMAKI: 100

Lememorandamu inemakhasi la-14.

SIGABA A**UMBUTO 1: KUBHALWA KWENDZABA (340–390 emagama) (50 emamaki)**

CAPHELA: Kuyo yonkhe imibhalo cikelela linani lemagama lelimisiwe.

Umdlolwa akangajeziswa nakangakalubhali luhlaka.

1.1 *Ngisindzile! Ngacishe ngafa.*

LUHLOBO LWENDZABA: INDZABA LELANDZISAKO.

LOKUBALULEKILE:

- Endzabeni lelandzisako kumele kucikelelwe kutsi ibhalwa ngesikhatsi lesengca ngobe ilandzisa ngentfo leyenteka.
- Caphela kutsi indzaba ilandzisa ngentfo leyesabekako leyakuvelela lowasindza kuyo.

1.2 *Buhle nobe bubi beNingizimu Afrika.*

LUHLOBO LWENDZABA: INDZABA LECHAZAKO.

LOKUBALULEKILE:

- Endzabeni lechazako kumele kucikelelwe kutsi ibhalwa ngesikhatsi sanyalo ngobe ichaza intfo lekhona lebonwa nguwo wonkhe umuntfu lokhona. Entfweni lechazwako kumele kuvetwe sitfombe sayo ngalokusobala kuleto tetsamelilwati tembhali.
- Caphela kutsi indzaba ichaza konkhe lokuphatselene nebuhle none bubi beNingizimu Afrika.
- **Nangabe umhlolwa abhale ngebuhle nebubi akajeziswe kulokucuketfwe.**

1.3 *Bhala indzaba lapho uveta khona umbono wakho ngekushicilelwa kwemiphumela yamatekuletjeni emaphephandzabeni.*

LUHLOBO LWENDZABA: INDZABA LEVETA UMBONO WEMBHALI/HLANGOTSILUNYE.

LOKUBALULEKILE:

- Bahlolwa kumele bakhetse luhlangotsi lunye bangagudluki kulo endzabeni yonkhe. (Bavumelane nobe baphikisane nalombono).
- Caphela kutsi indzaba iveta luhlangotsi lolukhetfwe ngumhlolwa, ngemibono leveta kuhambisana nobe kungahambisani nekushicilelwa kwemiphumela emaphephandzabeni, ingagudluki bese iveta umbono lowehlukile.

- 1.4 *Labanye bayawavuna emaphoyisa kantsi labanye bayawalahla ngetizatfu letitsite. Fakazela lombono ngekuwavuna ubuye uwalahle.*

LUHLOBO LWENDZABA: INDZABA LENHLANGOTSIMBILI/MBACAMBILI/LEVETA SIMO NJENGOBE SINJALO.

LOKUBALULEKILE:

- Kuloluhlobo lwenzaba bahlolwa kumele bavete emaphuzu lavuna emaphoyisa nalawo lawahlako. Totimbili tinhlangotsi lekutsatfwa ngato emaphoyisa kumele tibekwe ngalokusobala.
- Caphela kutsi indzaba iphatselele nendlela ummango lotsatsa ngayo emaphoyisa.

- 1.5 *Ngiphetse indzebe nje, kungenca yekutimisela.*

LUHLOBO LWENDZABA: INDZABA LELANDZISA NGEMPHILONCHANTI YEMBHALI.

LOKUBALULEKILE:

- Kuloluhlobo lwenzaba umbhali ulandzisa ngako konkhe latimisela ngako lokwamphumelelisa wate wefika kulelizinga lakulo njengobe kubekwe esihlokwani.
- Emaphuzu lasenzabeni akavete tonkhe tigaba tekutfutuka kwemphumelelo yembhali kute kufike kulesi lakuso lomuhla.
- Lenzaba isebentisa sikhatsi lesengcile nesikhatsi sanyalo.

- 1.6 *Tinyenti tindlela tekugwema lokucitseka kwengati nekulahlekelwa timphilo ngesikhatsi sakhisimusi. Veta letindlela locabanga kutsi tingasetjentiswa kuvimbela lesimo.*

LUHLOBO LWENDZABA: INDZABA LECHASISAKO/LEDZINGA LWATI LOLUNGEMACINISO EKWESEKELA LOKO LOKUCOCWA NGAKO.

LOKUBALULEKILE:

- Bahlolwa kumele babe nemaphuzu laphatsekako langemaciniso ngalesihloko bese babeka imibono yabo ngawo. Lamaciniso ngiwo latawesekela imibono yembhali endzabeni yakhe.
- Lenzaba ingasebentisa sikhatsi lesengcile nesikhatsi sanyalo.
- Kuvetwa emaciniso ngekucitseka kwengati nekulahlekelwa timphilo ngetikhatsi takhisimusi kute umbhali asivetele emaphuzu ekukugwema loko.

- 1.7 Kukhetfwa sinye sitfombe kulombuto bese kubhalwa ngaso indzaba. Indzaba kufanele inikwe sihloko ibuye ihambelane nesitfombe lesikhetsiwe.

1.7.1 *Indzaba lephatselene nesitfombe.*

LUHLOBO LWENDZABA: INGATSATSA NOBE NGULUPHI
LUHLOBO LWENDZABA KULETI
LETINGENHLA.

LOKUBALULEKILE:

- Bahlolwa kumele babe nemaphuzu lesekkelako lahambelana nalesitfombe bangagudluki kuso.
- Tihloko titawehluka, (sib. Kubulawa kwabobhejane, Kuhweba ngetimphondvo tabobhejane, naletinye tihloko letihambelana nalesitfombe).

1.7.2 *Indzaba lephatselene nesitfombe.*

LUHLOBO LWENDZABA: INGATSATSA NOBE NGULUPHI
LUHLOBO LWENDZABA KULETI
LETINGENHLA.

LOKUBALULEKILE:

- Bahlolwa kumele babe nemaphuzu lavakalako lahambelana nalesitfombe bangagudluki kuso.
- Tihloko titawehluka, (sib. Lutsandvo, Mhla kushada umnaketfu/dzadzewetfu, Mhla dzadzewetfu afakwa indandatho yesetsembiso, naletinye tihloko letihambelana nalesitfombe).

SAMBA SESIGABA A: 50

SIGABA B**UMBUTO 2: IMIBHALOMBIKO LEMIDZE (100–120 emagama) (30 emamaki)****2.1 INCWADZI YEBUNGANI:****SAKHIWO:**

- Likheli linye leliphelele lelingakafakwa timphawu.
- Kweciwa umugca ngembikwesibingelelo.
- Sibingelelo sencwadzi leya kumngani.
- Singeniso lesetfula loko lokutawucocwa ngako.
- Kweciwa umugca emva kwaleyo naleyo ndzima.
- Tindzima letinemicondvo lebumbene.
- Kweciwa umugca embi kwesiphetfo.
- Siphetfo lesisonga loko lebekucocwa ngako emtimbeni wencwadzi.
- Kweciwa umugca embikwekuvalelisa.
- Kuvalelisa lokuhambelana nesibingelelo.
- Sibongo asifakwa.
- **Umhlolwa akajeziswe nangabe:**
 - **Ece umugca ngembikwekubhala lusuku.**
 - **Ece umugca esibingelelweni.**
 - **Abhale 'sawubona' esibingelelweni.**
 - **Abhale sivaleliso emgceni munye.**
 - **Afake timphawu esivalelisweni.**

LOKUBALULEKILE:

- Kusetjentiswa irejista lefanele.
- Kucikelelwa kusetjentiswa kwelulwimi ngalokujulile.
- Akuvetwe lobucwebecwebe nalobukhatikhati lobutsandvwa ngulomngani.
- Akavetwe emaphuzu lakhomba kutsi imfundvo incono kunalobukhatikhati lobutsandvwa ngulomngani.
- Akube ngemaphuzu lacinile, lahehako latawugucula umcondvo walomngani.

CAPHELA: Likheli, sibingelelo nesivalaleso asibalwa nakubalwa linani lemagama.

Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)

2.2 UMBIKO:**LOKUBALULEKILE:**

- Ligama lembhali wembiko.
- Ligama lalowemukela umbiko.
- Sihloko sembiko.
- Umongo wembiko.
- Indlela lucwaningo lolwentiwe ngayo.

- Lokutfolakele.
- Tincomo.
- Siphetho sembiko.
- Emavi ekubonga.

CAPHELA: Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)

2.3 **INCWADZISICELO NEMLANDVOMPHILO:**

INCWADZISICELO:

SAKHIWO:

- Emakheli lamabili (lembhali nelesetsamelilwati/Umphatsinkampani) ehlukane ngumugca emkhatsini.
- Kweciwa umugca ngembikwesihloko sencwadzi (*Sicelo semfundzate*).
- Kweciwa umugca ngembikwesibingelelo.
- Sibingelelo lesihlelekile (Mphatsinkampani/Mnumzane/**Nkhosikati/Nkhosatana**).
- Singenisiso lesetfula loko lokutawucocwa ngako.
- Kweciwa umugca emva kwaleyo naleyo ndzima.
- Tindzima letinemicondvo lebumbene.
- Kweciwa umugca ngembikwesiphetho.
- Siphetho lesisonga loko lebekucocwa ngako emtimbeni wencwadzi.
- Kweciwa umugca ngembikwekuvalelisa.
- Kuvalelisa lokuhambelana nesibingelelo.
- Kubhalwa ligama nesibongo.
- **Umhlolwa akajeziswe nangabe:**
 - **Ece umugca ngembikwekubhala lusuku.**
 - **Ece umugca esibingelelweni.**
 - **Abhale 'Sawubona' esibingelelweni.**
 - **Abhale sivaleliso emgceni munye.**
 - **Afake timphawu esivalelisweni.**

LOKUBALULEKILE

- Kusetjentiswa irejista lefanele.
- Kucikelelwa kusetjentiswa kwelulwimi loluhlelekile.
- Akuvele ligama leliphaphandzaba lelicuketse lesikhangisi nelusuku lesishicilelwe ngalo.
- Akuvele loko lomhlolwa lafuna kukufundzela netifundvo latentako.
- Akuvele umnyaka laya ngawo esikhungweni semfundvo lephakeme.

UMLANDVOMPHILO:

LOKUBALULEKILE:

- Sihloko lesisho kutsi wabani umlandvomphilo.
- Imininingwane lephatselene ngco nembhali. (sib. Inombolo yamatisi, likheli, tinombolo telucingo, nalokunye lokungakabalwa lapha).

- Temfundvo.
- Tekucitsa situnge.
- Imininingwane leveta bufakazi ngembhali. (Bantfu labangatsintfwa)

CAPHELA: Likheli, sibingelelo nesivalaleso asibalwa nakubalwa linani lemagama.

Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)

Incwazi: 20 emamaki

Umlandvomphilo: 10 emamaki (lokucuketfwe: 7 Lulwimi: 3)

2.4 **SIHLATYIWA:**

SAKHIWO:

- Singeniso.
- Umtimba.
- Siphetfo.

LOKUBALULEKILE:

- Akuvetwe sihloko sesihlatiywa.
- Akuvetwe emacembu labechudzelene.
- Akuvetwe lusuku labachudzelene ngalo.
- Akuvetwe indzawo lapho abechudzelene khona.
- Akuphawulwe kafishane ngalomdlalo kuvetwe indlela netintfo letabangela kutsi badliwe.
- Akavete imibono yakhe ngemiphumela yalomdlalo (tincomo).
- **Akubhalwe ngesikhatsi lesengcile.**

CAPHELA: Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)

SAMBA SESIGABA B: 30

SIGABA C**UMBUTO 3: IMIBHALOMBIKO LEMIFISHA: (80-100 EMAGAMA) (20 emamaki)****3.1 LIKHADISIMEMO:****LOKUBALULEKILE:**

- Alisebentise inkhulumombiko.
- Alivete ligama lemcimbi.
- Bamenywa nalabamemako ababhalwe ngalokugcwele.
- Indzawo lapho umcimbi utawubanjelwa khona.
- Lusuku nesikhatsi semcimbi.
- Tembatfo.
- **Labangatsintfwa.**

CAPHELA: Kunemehluko emkhatsini wencwadzisimemo nelikhadisimemo

Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)

3.2 LIPHOSIKHADI:**LOKUBALULEKILE:**

- **Ligama laloyo lotfunyelelelwako.**
- Likheli lalapho liphosikhadi liya khona.
- Lapho libuya khona.
- Kusetjentiswa inkhulumombiko.
- Umbiko awube ngulofinyetiwe.
- Alibe nesibingelelo.
- Alibe nesiphetfo.

CAPHELA: Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)

3.3 TICONDZISO:**LOKUBALULEKILE:**

- Sihloko seticondziso netetsamelilwati lekucondziswe kuto leticondziso.
- Kuhleleka kahle kwemaphuzu lahambisana nendlela yekutiphatsa kwebafundzi esikolweni.
- Kusetjentiswa lulwimi lolulandzelelekako kuwo wonkhe umuntfu.
- Umongo ungafaka ekhatsi lokunye kwaloku:
 - Kufika ngesikhatsi.
 - Kugcoka umfaniswano.
 - Kuhlomphe bothishela.
 - Kungaphatsi tilimato, (naleminye imigomo lehambisana nekutiphatsa kahle esikolweni).

CAPHELA: Kwabiwa kwemamaki: (Bona irubhriki)

SAMBA SESIGABA C: 20
SAMABA SAKO KONKHE: 100

SIGABA A: INDZABA –50 EMAMAKI

	Code 7: Emalengiso	Code 6: Licophelo lelisetulu	Code 5: Licophelo lelincomekako	Code 4: Lokwenetisako	Code 3: Lokulingene	Code 2: Lokuyincenye	Code 1: Akunamphumelelo
	80–100%	70–79%	60–69%	50–59%	40–49%	30–39%	0–29%
	<u>24–30</u>	<u>21–23½</u>	<u>18–20½</u>	<u>15–17½</u>	<u>12–14½</u>	<u>9–11½</u>	<u>0–8½</u>
LOKUCUKETWE NEKUHFWE 30 EMAMAKI	-Lokucuketwe kusezingeni lelingemalengiso mayelana nekuticambela lokusezingeni leliphakeme. -Imibono ikhutsata kucabanga futsi ivutsiwe. -Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhichte indzaba lemukelekako lengenamaphutsa.	-Lokucuketwe kusecophelweni lelisetulu futsi kunekuticambela -Imibono inekujula kwemcondvo futsi iyajabulisa. -Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhichte indzaba leyakheke kahle naletfuleke kahle.	-Lokucuketwe kuvakala kusezingeni lelincomekako. -Imibono iyajabulisa futsi iyakholweka. -Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhichte indzaba leyakheke kahle naletfuleke kahle.	-Lokucuketwe kuyenetisa kantsi futsi kubumbene ngalokwenetisako. -Imibono iyajabulisa, inekuticambela lokwenetisako. -Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhichte indzaba letfuleke ngalokwenetisako	-Lokucuketwe kulingene futsi kwetayelekile. Kubumbana kuhamba kushiya tikhala. -Imibono: leminyenti iyahambisana nesihloko. Kuncane kuticambela. -Kuhlela ne/nobe kwakha luhlaka kukhichte indzaba letfuleke ngalokuyincenye.	Lokucuketwe akuvami kucaca, akukho kubumbana imibono imbalwa, iphindzaphindvwa njalo. -akulingani nelizinga lelulwimi lwasekhaya nanobe kuneluhlelo/ kwakhiwe luhlaka. -Indzaba ayetfulekanga kahle.	-Lokucuketwe kunhlanhlatsa kakhulu. Kubumbana akukho imbalwa, iphindzaphindvwa, iphindzaphindziwe. -Akukho kuhlela/kwakha luhlaka ngalokwenenele. -Indzaba yetfuleke kabi kakhulu.
LULWIMI, SITAYELA NEKUHLUNGA EMAPHUTSA 15 EMAMAKI	<u>12–15</u> Kucaphelisisa lokujulile kweligalelo lelulwimi. -Lulwimi netiphumuti kusetjentiswe ngemphumelelo. Usebentisa lulwimi lwetinongo ngalokufanele ngemalengiso -Kukhetfwa kwemagama kungemalengiso futsi kuvutsiwe. -Sitayela, umoya, neregista kufanele sihlolo ngendlela lengemalengiso. -Itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	<u>10½–11½</u> Kucaphelisisa lokujulile kweligalelo lelulwimi. -Lulwimi netiphumuti kusetjentiswe ngemphumelelo. Usebentisa lulwimi lwetinongo ngalokufanele. -Kukhetfwa kwemagama kuyehluka kantsi kunebugagu -Sitayela, umoya, neregista kuhambisana ngalokufanele nesihloko. -Itheksthi ayinamaphutsa lamanyenti njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	<u>9–10</u> Kubonakala kunekucikelelwa kwekusetjentiswa kwelulwimi ngalokujulile. -Lulwimi netiphumuti esikhatsini lesinyenti kusetjentiswe ngaphandle kwemaphutsa. -Emagama lakhetsiwe afanele itheksthi. Sitayela, umoya, neregista kuhambisana ngalokufanele nesihloko. -Esikhatsini lesinyenti itheksthi ayinamaphutsa lamanyenti njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa	<u>7½–8½</u> -Kunekucikelela lokwenetisako kweligalelo lelulwimi. -Lulwimi lolumalula netiphumuti kusetjentiswe ngalokwenetisako. -Emagama akhetfwe ngalokwenetisako. -Sitayela, umoya, neregista kuhambisana ngalokungagucuki nesihloko. -Itheksthi isenawo emaphutsa lambalwa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	<u>6–7</u> -Kunekucikelela lokulingene kweligalelo lelulwimi. -Lulwimi lusendzimeni kunemaphutsa lamanyenti ekusebentiseni tiphumuti. -Kukhetfwe emagama latayelekile. -Sitayela, umoya, neregista akukabumbani. -Itheksthi isenawo emaphutsa lambalwa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	<u>4½–5½</u> -Lulwimi netiphumuti kunemaphutsa. -Kukhetfwa kwemagama akwenetisi. -Sitayela, umoya neregista akuhambisani nesihloko. -Itheksthi igcwele emaphutsa nanobe kwentiwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.	<u>0–4</u> -Lulwimi netiphumuti kunemaphutsa lamabi. -Kukhetfwa kwemagama akwemukeleki. -Sitayela, umoya neregista kugcwele emaphutsa kuto tonkhe tinhlangotsi. -Itheksthi inemaphutsa lamanyenti kakhulu nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa.

SAKHIWO 5 EMAMAKI	<u>4–5</u> -Kutfutuka kwesihloko lokubumbene. Kucacile, kuyalandzeleka kungemalengiso. -Imisho, netindzima kwakhiwe ngemalengiso. -Budze buhambisana netidzingo tesihloko ngemalengiso.	<u>3½</u> -Imininingwane yetigameko itfutuka ngalokubumbene -Imisho, netindzima letehlukene kuhleleke ngelizinga lelisetulu. -Budze bulungile.	<u>3</u> -Kunemininingwane letsite lecanjiwe lehambelana nesihloko. -Imisho netindzima kwakheke ngelicophelo lelincomekako. -Budze bulungile.	<u>2½</u> -Kunemininingwane letsite lecanjiwe lehambelana nesihloko. -Imisho netindzima kwakheke ngelicophelo lelincomekako. -Budze bulungile.	<u>2</u> -Emaphuzu lamanyenti labalulekile ayabonakala. -Imisho, netindzima kunemaphutsa kodvwa indzaba iyevakala. -Budze – yindze/yimfisha kakhulu.	<u>1½</u> -Kulesinye sikhatsi uyanhlanhlatsa aphume esihlokweni kodvwa umcondvo uyevakala. -Kwakhiwa kwemisho netindzima kusezingeni leliphansi. -Budze – yindze/yimfisha kakhulu.	<u>0–1</u> Iphumile esihlokweni. -Imisho, netindzima kuhlanguhlangu, kuyagucugucuka. -Budze – yindze/yimfisha ngalokwendlulele
--	--	--	---	--	--	--	--

SIGABA B: EMATHEKSTHI EMIBHALOMBIKO LEMIDZANA –30 EMAMAKI

	Code 7: Emalengiso	Code 6: Licophelo lelisetulu	Code 5: Licophelo lelincomekako	Code 4: Lokwenetisako	Code 3: Lokulingene	Code 2: Lokuyincenye	Code 1: Akunamphumelelo
	80–100%	70–79%	60–69%	50–59%	40–49%	30–39%	0–29%
	<u>14½–18</u>	<u>13–14</u>	<u>11–12½</u>	<u>9–10½</u>	<u>7½–8½</u>	<u>5½–7</u>	<u>0–5</u>
LOKUCUKETFWE, KUHLELA NELUHLAKASIMO 18 EMAMAKI	-Lwati lolubanti lwelukhetselo lwetidzingo tetheksthi. -Kubhala lokucondzile. -umfundzi ucondza ngco akanhlanhlatsi, -Kunekubumbana ngalokuphelele nekuchazwa kahle kakhulu kwemibono yalokucuketfwe, yonkhe imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lengenamaphutsa. Luhlakasimo lolunembako ngemalengiso.	-Lwati lolusecophelweni lelisetulu lwetidzingo tetheksthi. -Kubhala lokucondzile. -umfundzi ucondza ngco akanhlanhlatsi, -Kunekubumbana ngalokuphelele nekuchazwa kahle kakhulu kwemibono yalokucuketfwe, yonkhe imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lengenamaphutsa. -Usebentise imitsetfo ledzingekako yeluhlakasimo ngelicophelo lelisetulu.	-Lwati lolwenetisako lwetidzingo tetheksthi. -Kubhala- umfundzi akanhlanhlatsi uyacikelela kutsi kungabikho kwehla kwelizinga. -Imibono yetheksthi ibumbene nalokucuketfwe, futsi ichazwe ngelicophelo lelincomekako, imininingwanei yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lesecophelweni lelincomekako. -Usebentise imitsetfo ledzingekako yesakhiwo	-Lwati lolwenetisako lwetidzingo tetheksthi. -Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga ngekuhambelana nesihloko kodvwa kuyevakala kutsi utsini. -Imibono yetheksthi ibumbene ngalokwenetisako nalokucuketfwe, kantsi imininingwane letsite lesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi letfulwe ngalokwenetisako. -Usebentise lwati lolwenetisako lwetidzingo teluhlakasimo.	-Lwati lolulingene lwetidzingo tetheksthi. Imphendvulo ikhombisa kunhlanhlatsa lokuncane. -Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kuletinye tincenye akuvakali kutsi ufuna kutsini. -Imibono yetheksthi ibumbene ngalokulingene nalokucuketfwe, kantsi imininingwane lesisekolo lesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako nalebumbene ngalokulingene. -Unelwati lolulingene lwetidzingo teluhlakasimo.	-Lwati lolungakeneli lwetidzingo tetheksthi. Umsebenti lobhaliwe uveta kutsemeleta lokukhulu. -Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kunekunhlanhlatsa lokukhulu. -Imibono yetheksthi ayibumbani ngaso sonkhe sikhatsi nalokucuketfwe. Imbalwa kakhulu imininingwane lesekela sihloko. -Kuhlela/kwakha luhlaka akwenetisi. Ithekesthi ayetfulwanga kahle. -Akayilandzeli ngalokwanele imitsetfo ledzingekile yeluhlakasimo. -Kunemaphutsa lamanyenti.	-Alukho lwati lwetidzingo tetheksthi. -Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kunekunhlanhlatsa lokukhulu kuletinye tincenye. -Imibono yetheksthi ayibumbani nalokucuketfwe. Imbalwa kakhulu imininingwane lesekela sihloko. -kuhlela nekwakha luhlaka akukho. -thekesthi yetfulwe kabi. -imitsetfo yeluhlakasimo akayilandzeli

LULWIMI STAYELA NEKUHLUNGWA KWEMAPHUTSA 12 EMAMAKI	<u>10–12</u>	<u>8½–9½</u>	<u>7½–8</u>	<u>6–7</u>	<u>5–5½</u>	<u>4–4½</u>	<u>0–3½</u>
	-Itheksthi ineluhlelo lolungenamaphutsa nalolwakheke kahle -Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngemalengiso. -Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngemalengiso. -Itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze lobenele.	-Itheksthi icanjwe ngelicophelo lelisetulu ngalokungenamaphutsa a. -Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngelicophelo lelisetulu. -Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngelicophelo lelisetulu ngekulandzela tidzingo temsebenti. -Itheksthi ayinamaphutsa lamanyenti njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze bulungile.	-Itheksthi icanjwe ngelicophelo lelincomekako kantsi futsi ifundzeka malula. -Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngelicophelo lelincomekako. -Esikhatsini lesinyenti sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngalokufanele. -Esikhatsini lesinyenti itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze bulungile	-Usebentise umcondvo lowenetisako wetidzingo teluhlaka. -Itheksthi icanjwe ngalokwenetisako. -Emaphutsa akatsikameti kushelela kwemibono. -Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo ngalokwenetisako. -Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngalokwenetisako. -Itheksthi isacuketse emaphutsa lambalwa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze bulungile	-Itheksthi icanjwe ngalokulingene. kunemaphutsa lambalwa. -Silulumagama sincane kantsi asihambisani kahle nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo. -Kukhona lokusilelako ngesitayela, umoya nerejista. -Itheksthi icuketse emaphutsa lamanyentana nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze – yindze/yimfisha kakhulu.	-Itheksthi icanjwe kabi kantsi futsi kumatima kuyilandzela. -Silulumagama sidzinga kulungiswa lokutsite kantsi asihambisani kahle nenhloso, tetsamelilwati, nesimongcondvo. -Sitayela, umoya nerejista akushayi khona. -Itheksthi igcwele emaphutsa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze – yindze/yimfisha kakhulu	-Akakasebentisi imitsetfo ledzingekako yeluhlaka. -Itheksthi icanjwe kabi kantsi futsi kumatima kuyilandzela. -Silulumagama sidzinga kulungiswa lokumatima futsi asihambisani nenhloso. -Sitayela, umoya nerejista akuhambisani nesihloko. -Itheksthi igcwele emaphutsa futsi iyadidana nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze – yindze/yimfisha ngalokwendlulele.

SIGABA C: EMATHEKSTHI LAMAFISHA: EMIBHALOMBIKO/LATICUKATSILWATI (20 emamaki).

	Code 7: Emalengiso 80–100% <u>10–12</u>	Code 6: Licophelo lelisetulu 70–79% <u>8½–9½</u>	Code 5: Licophelo lelincomekako 60–69% <u>7½–8</u>	Code 4: Lokwenetisako 50–59% <u>6–7</u>	Code 3: Lokulingene 40–49% <u>5–5½</u>	Code 2: Lokuyincenye 30–39% <u>4–4½</u>	Code 1: Akunamphumelelo 0–29% <u>0–3½</u>
LOKUCUKETFWE, KUHELELA NELUHLAKASIMO 12 EMAMAKI	-Kucikelela lokubanti lwelukhetselo lwetidzingo tetheksthi. -Ukhombisa kucikelela lokujulile lwetimongcondvo letibanti ekubhaleni. -Kubhala lokucondzile. -umfundzi ucondza ngco akanhlanhlatsi, -Kunekubumbana ngalokuphelele nekuchazwa kahle kakhulu kwemibono yalokucuketfwe, yonkhe imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lengenamaphutsa. Luhlakasimo lesinembako ngemalengiso.	-Kucikelela lolusecophelweni lelisetulu lwetidzingo tetheksthi. -Ukhombisa kucikelela lokujulile lwetimongcondvo letibanti ekubhaleni. -Kubhala lokucondzile. -umfundzi ucondza ngco akanhlanhlatsi. -Kunekubumbana ngalokuphelele nekuchazwa kahle kakhulu kwemibono yalokucuketfwe, yonkhe imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lengenamaphutsa. -Usebentise imitsetfo ledzingekako yeluhlakasimo ngelicophelo lelisetulu.	-Kucikelela loluincomekako lwetidzingo tetheksthi. Ukhombisa kucikelela loluncomekako lwetimongcondvo letibanti ekubhaleni. -Kubhala -umfundzi akanhlanhlatsi. -Imibono yetheksthi ibumbene nalokucuketfwe, futsi ichazwe ngelicophelo lelincomekako, imininingwane yesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako lesecophelweni lelincomekako. -Usebentise imitsetfo ledzingekako yeluhlakasimo.	-Kucikelela lolwenetisako lwetidzingo tetheksthi. -Ukhombisa kucikelela lolwenetisako lwetimongcondvo letibanti ekubhaleni. -Kubhala – umfundzi uyanhlanhlatsa kodvwa kuyevakala kutsi utsini. -Imibono yetheksthi ibumbene ngalokwenetisako nalokucuketfwe, kantsi imininingwane letsite lesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi letfulwe ngalokwenetisako. -Usebentise kucikelela lolwenetisako lwetidzingo yeluhlakasimo.	-Kucikelela lolulingene lwetidzingo tetheksthi. Imphendvulo ikhombisa kunhlanhlatsa lokuncane. Ukhombisa lwati lolulingene lwetimongcondvo letibanti ekubhaleni. -Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kuletinye tincenye akuvakali kutsi ufuna kutsini. -Imibono yetheksthi ibumbene ngalokulingene nalokucuketfwe, kantsi imininingwane lesisekelo lesekela sihloko. -Bufakazi bekuhlela ne/nobe kwakha luhlaka bukhicite itheksthi lemukelekako nalebumbene ngalokulingene. -Unekucikelela lolulingene lwetidzingo yeluhlakasimo.	-Kucikelela lolungakeneli lwetidzingo tetheksthi. Umsebenzi lobhaliwe uveta kutsemeleta lokukhulu. Ukhombisa lwati loluncane lwetimongcondvo letibanti ekubhaleni. -Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kunekunhlanhlatsa lokukhulu. -Imibono yetheksthi ayibumbani ngaso sonkhe sikhatsi nalokucuketfwe. Imbalwa kakhulu imininingwane lesekela sihloko. -Kuhlela/kwakha luhlaka akwenetisi. Itheksthi ayetfulwanga kahle. -Akayilandzeli ngalokwanele imitsetfo ledzingekile yeluhlakasimo. -Kunemaphutsa lamanyenti.	-Alukho kucikelela lwetidzingo tetheksthi. Ukhombisa kungabi nelwati lwetimongcondvo letibanti ekubhaleni. -Kubhala – umfundzi wehlisa lizinga, kunekunhlanhlatsa lokukhulu kuletinye tincenye. -Imibono yetheksthi ayibumbani nalokucuketfwe. Imbalwa kakhulu imininingwane lesekela sihloko. -kuhlela nekwakha luhlaka akukho. Itheksthi yetfulwe kabi. -Akayilandzeli imitsetfo yeluhlakasimo.

<p>LULWIMI STAYELA NEKUHLUNGWA KWEMAPHUTSA</p> <p>8 EMAMAKI</p>	<p><u>6–8½</u></p> <p>-Itheksthi ineluhlelo lolungenamaphutsa nalolwakheke kahle -Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelikucikelela, nesimongcondvo ngemalengiso. -Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngemalengiso. -Itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze lobenele.</p>	<p><u>6</u></p> <p>-Itheksthi icanjwe ngelicophelo lelisetulu ngalokungenamaphutsa. -Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelikucikelela, nesimongcondvo ngelicophelo lelisetulu. -Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngelicophelo lelisetulu ngekulandzela tidzingo temsebenti. -Itheksthi ayinamaphutsa lamanyenti njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze bulungile.</p>	<p><u>5½</u></p> <p>-Itheksthi icanjwe ngelicophelo lelincomekako kantsi futsi ifundzeka malula. -Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelikucikelela, nesimongcondvo ngelicophelo lelincomekako. -Esikhatsini lesinyenti sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngalokufanele. -Esikhatsini lesinyenti itheksthi ayinamaphutsa njengobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze bulungile</p>	<p><u>4–4½</u></p> <p>-Usebentise umcondvo lowenetisako wetidzingo teluhlaka. -Itheksthi icanjwe ngalokwenetisako. Emaphutsa akatsikameti kushelela kwemibono. -Silulumagama sihambisana nenhloso, tetsamelikucikelela, nesimongcondvo ngalokwenetisako. -Sitayela, umoya, nerejista kwetfulwe ngalokwenetisako. -Itheksthi isacuketse emaphutsa lambalwa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze bulungile</p>	<p><u>3½</u></p> <p>-Usebenitse umcondvo lolingene wetidzingo teluhlaka – kukhona lokusele ngaphandle. -Itheksthi icanjwe ngalokulingene kunemaphutsa lambalwa. -Silulumagama sincane kantsi asihambisani kahle nenhloso, tetsamelikucikelela, nesimongcondvo. -Kukhona lokusilelako ngesitayela, umoya nerejista. -Itheksthi icuketse emaphutsa lamanyentana nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze – yindze/yimfisha kakhulu</p>	<p><u>2½–3</u></p> <p>-Usebentise imitsetfo yeluhlaka ngalokunhlantlantsako. -Itheksthi icanjwe kabi kantsi futsi kumatima kuyilandzela. -Silulumagama sidzinga kulungiswa lokutsite kantsi asihambisani kahle nenhloso, tetsamelikucikelela, nesimongcondvo. -Sitayela, umoya nerejista akushayi khona. -Itheksthi igcwele emaphutsa nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze – yindze/yimfisha kakhulu</p>	<p><u>0–2</u></p> <p>-Akakasebentisi imitsetfo ledzingekako yeluhlaka. -Itheksthi icanjwe kabi kantsi futsi kumatima kuyilandzela. -Silulumagama sidzinga kulungiswa lokumatima futsi asihambisani nenhloso. -Sitayela, umoya nerejista akuhambisani nesihloko. -Itheksthi igcwele emaphutsa futsi iyadidana nanobe kulandzelwe imigomo yekuhlungwa kwemaphutsa. -Budze – yindze/yimfisha ngalokwendlulele.</p>
---	---	--	--	---	---	---	--